

En drøm om motordrønn

APARTEID BAK RATTET: Rånemiljøet er for gutta. Damene sitter på.

OLABIL MED STIL: Pål (12) fra Levanger er framtidens asfaltkonge. KLAR FOR DYST: Røys 240 skal snart vise muskler. Motstanderne er en Opel Kadett og en Volvo 140.

«Av bil har du kommet, til bil skal du bli.»

TEKST: ANDREAS RUNESSON FOTO: BIRGER JENSEN

Det merkes at vi er på vei inn i det virkelige Trøndelag. For hver kilometer som tilbakelegges, beveger vi oss lengre og lengre bort fra den avskjermede kapselen som Trondheim er. Vil vi møte den ekte trønderen? Vil rånerne være som jeg har forestilt meg? Leksikon og ordbøker har ikke vært til særlig stor hjelp. Det nærmeste Caplex kommer er substantivet «råne», som visstnok er en ikke-kastrert hanngris. Mange ubesvarte spørsmål sirkulerer i hodet idet fotografen og jeg nærmer oss endestinasjonen.

VERDAL. Skillet er egentlig som alle andre skilt. Ingenting skulle tilsa at dette er et spesielt sted. Så fort den noe slitne Golf-en er parkert, tripper vi lett nysgjerrige bort til torget på jakt etter selveste Råneren. Senterpartiet har valgbot her. Det samme har Arbeiderpartiet. Trygg Trafikk holder førstehjelpskurs. En biljefabrikant tilbyr «gratis sjekk» fra sin stand. Men altså ingen råner. Vel, det stemmer ikke helt. Tre rakkerunger har stilt ut olabilene sine midt på plassen. Kanskje er dette neste generasjons råner? Guttene har i hvert fall lagt sjela i bilene. Olabilen jeg lagde til gateloopet i 1993 blekner i forhold. Tolv år gamle Pål fra Levanger er gutten med den kuleste kjerra.

– Den her var jo kul. Brukt lang tid på å lage den?
– Ja, skikkelig lang tid. Pappa ha vorre skada, så hainn ha itj koinna hjølp mæ så my.
– Hvilken bil tenkte du på da du lagde den da?
– Nissan Skailain.
– Skyline? Favorittbil den, eller?
– Ja. Sett *The Fast and the Furious*? Det e ein Skailain me der. Æ ha sett deinn filmen kanskje kvar dag i et heilt år no, kommer det lidenskapelig fra lille Pål.

ISTEDENFOR SENKENDE CHASSISER, terninger og tekno er torget fullt av valglofter, munn-til-munn-leksjoner og olabiler. Det forvirrer oss. Plutselig ser vi en dame med «Norsk Rånebilfestival» bak på t-skjorta. Kanskje er vi på rett plass likevel. Det dunster kraftig fra standen hun bemanner, og damen i t-skjorta er ikke den ansvarlige. Det er en blindtest-av-Wunderbaum-konkurranse. «Gjett og vinn fine premier». Vi gir oss i kast med duftene, titter nøye på alternativene før vi krysser av våre svar på de noe improviserte svararkene vi får utdelt.
– Hva kan vi vinne da, spør jeg damen.
– Ganske mytjki kult. Berre sjå denn, sier hun og peker mot en stor hvit plakatt bak seg.
Jeg blir lite imponert av gavekortene og bilpleie-

produktene. For å slippe å måtte si hva jeg synes om premiene, kaster jeg kjøpt ut neste spørsmål til den hyggelige damen.
– Vet du forresten hvor alle rånerne er?
– Provd nemme havna? Det ska værre ræs denn, så det e sekkert denn dæm e, svarer hun.
Ut av ingenting kommer plutselig DDEs «Nachspiel» over anlegget, og stemningen blant folket på torget stiger et merkbart hakk. Vi humrer litt til hverandre når vi forlater torget og setter kursen mot havna.
Vel framme blir vi geleidet til en gigantisk gruslette som for helgen vikarierer som parkeringsområde. Ut i fra størrelsen skulle man tro de forventet millioninntog. Vi velger oss en av de mange ledige plassene og tar en titt på programmet. Det skal være «Street Legal».
VERGUDENE har til nå ikke spilt på lag med Verdals rånerarrangørene. Det drypper lett fra oven, og man har sendt ut en gatevaskerbil som skal blåse og tørke bort regnet fra stripa.
Vi benytter anledningen til å spørre en av vaktene, ei lita jente på kanskje tolv år, hvor alle bilene er.
– Bak låven borti der, svarer hun, og peker på en bygning som bærer mer preg av å være en gigantisk flyhangar enn en låve. Rod er den i alle fall.

Synet som moter oss når vi kommer oss bak i «pit»-området, ville rørt selv Autofil-Larsen til tårer. Pent stilt opp i ulike kategorier, alt etter hvilken klasse skal delta i, står cirka tretti biler. Når jeg sier biler, betyr det selvfølgelig ikke at det er snakk om VW Polo, Toyota Avensis eller Chrysler Voyager. Her snakker vi om enorme endorer, hissige griller og navn som Impala, Camaro, 240, Silverado, Supra, Kadett, Amazon og Mustang. For å nevne noen.
– DEINN VA SKIKKELIG BÆD ÆSS, ASS! Fem ganske harde karer i tredveårsalderen kommer opp til eieren av en sølvfarget Toyota Supra.
– Ja, e itj værre deinn her, sjø.
– Newtonmeter?
– 900.
– Å helsike ... Bli rask i dag du, da!
Det er alltid gøy å se skikkelig hardbarkedde karer bli barnslig oppromte som dette. Jeg leker med tanken om å hoppe inn i diskusjonen. Etter å ha veid de potensielle fordeler og ulemper forbundet med å gjøre det, velger jeg å la være.
Lengst bort i pit-området, helt på kanten og like ved vannet, står den såkalte «bracket»-klassen. Bilene her synes rent utseendemessig å passe mitt stereotype bilde av hva en skikkelig rånebil er. Kraftig senket,

REPORTASJE [Rånefestival]

terninger dinglende fra speilet og kjæresten – en 14-15-årig jente – plassert trygt i passasjeret. Jeg tror at vi endelig har kommet til rett plass.
Det er her vi møter Roy Gunnar Olsen – stolt eier av en svært påkostet Volvo 240. Han glir smørglatt inn i miljøet. Colgatesmilet, dialekten og motorentusiasmen er ikke til å ta feil av. Vi blir faktisk litt overrasket over hvor trivelig Roy er. Ikke for vi har vi kommet i prat med ham, hører vi rykter om at banen er tørr og racet skal til å begynne. Vi tusler spente bort til stripa, hvor publikum nå plutselig har fylt opp tribunen på motsatt side.
Kraftig forsinket ser det endelig ut til at drag-racet skal begynne. Speaker har jobbet intenst med å fyre opp publikum i dette kretsmeesterskap i venting, og ser utrolig nok ut til å ha lyktes. Grillen har begynt å pumpe ut pølser og hamburgere, og sola begynner å tittle gjennom de grå skyene. Startlysene er installert, og bilene stilles opp parvis bak hverandre. Det «børnes»kraftig ved starttreken. Publikum gisper av nyltelse når vinden snur og blåser gummlukka og den hvite røyken over dem.
HVITT, HVITT, HVITT, hvitt, gult, grønt! Plutselig er de av gårde og Røys helblå 240 viser bare rumpa til motstanderens grønnule Kadett. Han vinner soleklart og vi har fått notert oss tidene. I en stakket stund er vi faktisk litt giret opp av motorlyden og stemningen. Vi finner Roy idet han er på vei tilbake for å kjøre en ny runde.
– Hei Roy. 10.01 og 130 km/t. Fornøyd eller?
– Næh, æ veit itj æ. Slo Kadetten i alle fall, gliser han beskjedent.
Magefølelsen sier meg at vi antageligvis ikke har så mye til felles, så jeg holder kommunikasjonen til bilprat.
– Brukt noen timer på den her regner jeg med?
– Ja, ha no blitt nånn tima ja. Men æ vil no opp i 400.

– 400 hester, mener du?
– Ja, det er planen.
– Hva har du nå da?
– Æ veit itj æ. 230 kanskje?
– Hva gjør du når du ikke kjører race her da, Roy?
– Sånn te vanli? Næh ... Cruise roinnt da vettu, svarer han.
Timene går og titalls biler har øket nedover stripa til speakers store begeistring. Min begeistring har for lengst forsvunnet, og sukkerrushet fra burgeren og colaen klarer ikke lenger å holde den oppe. Vi bestemmer oss for å dra ned til Verdals sentrum for kanskje å få se rånerne i deres naturlige miljø.
ETTER LITT REKOGNOSERING finner vi ut at den lokale grill & videoutleien er vår beste sjanse. Vi blir ikke skuffet. Etter knappe fem minutter kommer første pulje. Først en blodrød Golf med «One Love» i store bokstaver øverst på frontruten og «From Paris to Berlin» dunkende fra stereo. Ikke mange sekundene etter kommer resten av rånebrigaden, i alt syv biler. De setter av noen pissatrengte, skrur opp musikken og kjører så videre etter få minutter. Vi aner at de vil komme tilbake og bestemmer oss for å benytte frirømmet til å ta en prat med grillbetjeningen.
En veldig søt jente står bak disken. Når hun hører hvorfor vi er i byen, blir hun litt forlegen og lite snakkesalig. Vi skrur opp sjarmen og får henne til slutt i prat. Ellen, som hun heter, kan fortelle at rånerne står for brorparten av omsetningen og at de er mest aktive på onsdager og lørdager. Til min store skuffelse viser det seg at hun er råner selv. Hun forklarer det med Verdals magre kulturtilbud for de unge. Tynn forklaring – men ok, da.
Vi slår oss ned ved et av bordene ute, og vi har nesten ikke fått hevet hodene for rånerne er tilbake igjen. De har kjørt «runden».
Vår mann Roy er også her nå. Vi spør hvordan det gikk i racet.

– Næh ... Æ rouk ut tidle. Va ferr ivri på gassen. Det bli lite cruising i kvell. Ska bort på rånecampen å farse, etterpå før vi på Åge i folkeparken.
PLUTSELIG ER VI OMRINGET AV RÅNERE. Mange av dem har gått ut av bilene sine og slått seg ned på bordene rundt oss. Klokken er 16.30 og de fleste er beruset. Selv om edrueligheten er lav og vi ikke akkurat passer inn, føler vi oss på ingen måte truet. Til det er dette allfor ålreite folk. Riktignok er diskursen på neandertalernivå – det handler stort sett om sprit, bil, fest og fitte.
Karen ved siden av meg drar frem en helleflaske tyrker og tilbyr kameraten sin en slurk. Sistnevnte er sjåføren for kvelden, og avslår tilbudet i første omgang, før han kjøpt lar seg overtale og tar en diger slurk av flasken.
ETTER EN TIME føler vi at tiden er moden for å dra. Det har vært en lang dag i råneland. I Golfen på vei hjem til kultiverte Trondheim, forsøker jeg å fordøye inntrykkene.
De fleste rånerne er faktisk svært hyggelige mennesker. Jeg har forstått at en råner i sin enkle form simpelthen er en bilentusiast som ønsker å dele sin lidenskap med andre i et sosialt fellesskap. Men likevel har jeg blitt overbevist om at det handler om så mye mer. Det er en subkultur, med alt som da hører med. Akkurat som det i et supportermiljø kreves fotballforståelse, sterk stemme og evnen til å drikke, har rånemiljøet ett sett av formelle og uformelle normer. Klesstilen er avslappet. Bilkunnskapene er upåklagelige og helt essensielle. Håret er til enhver tid bleket og kort. Lysten på damer er alltid sterk. Og som nevnt, rånerne er folkelige og hyggelige.
Helskinnet tilbake i Trondheim klarer jeg likevel ikke å glemme kommentaren til en kamerat av meg som hadde vært på oppdrag for en gratisavis på østlandet: «Jeg har aldri vært så glad for å se ei fin jente, som da jeg kom hjem fra homofestival.»

10.01 PÅ 200 METER: Et stykke bak de beste, men Roy danket i hvert fall ut kadetten.

FFEST PÅ HJUL: – No ska vi ut på fylla igjen. Fylla, yeah!
BLOND: Jentene råner også, men hvorfor?